

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ УЧАСНИКІВ ДИТЯЧИХ ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВІВ

Стаття присвячена проблемі розвитку комунікативних якостей учасників дитячих хореографічних колективів. Розглядаються певні педагогічні умови, які сприяють формуванню та вдосконаленню цих якостей. Надаються приклади з практики педагога та методи, які використовуються в роботі.

The article is devoted to the developing of the participants engaged in choreography communicative skills. Definite pedagogical methods which contribute to the formation and development of these skills are being investigated. The choreographer's practical and methodological examples of work are given.

Питання розвитку особистості, яка здатна жити, творити та спілкуватись в умовах сучасного світу стає особливо актуальним для творчої, мистецької спільноти, яка поступово інтегрує у світове середовище.

Реалізація завдань щодо формування особистості доводить необхідність з'ясування джерел рушійних сил, умов розвитку комунікативних якостей учнів, які б давали можливість якомога швидше опанувати професійною майстерністю.

Комунікативні якості є предметом дослідження О.О. Бодалева, Волкової, М.С. Кагана, О.О. Леонт'єва, А.В. Мудрика та інших. Науковці стверджують, що розвинута особистість має володіти комунікативними якостями, які надають їй можливість відчувати повноту життя, творчо ставитись до своєї діяльності, бути компетентною людиною у стосунках з іншими людьми, розуміти їх внутрішній світ, мотиви вчинків, прагнення до взаємодії. Виходячи з цього, метою статті є аналіз шляхів та засобів формування комунікативних якостей учасників дитячих хореографічних колективів.

Спілкування є одним із найважливіших факторів виникнення, розвитку та закріплення пізнавальних інтересів у підростаючого покоління. Спілкування не тільки самостійна сфера життєдіяльності дітей, але й сфера в якій визначаються цінності, установки, мотиви вибору діяльності, що, в свою чергу, грає важливу роль як у особистісному, так і професійному становленні.

Мистецтво хореографії як сфера емоційної культури особистості визначається, на наш погляд, рівнем розвинутої комунікативних здібностей його учасників. Уміння переживати різноманітні відтінки таких почуттів, як жаль, тривога, хвилювання, співчуття, радість від успіхів інших складають з одного боку емоційну культуру особистості, з іншої – є виявленням комунікативних якостей. “Мене завжди хвилювало, – писав Сухомлинський В.О., – чи вміє мій вихованець, зустрівшись з людиною, відчути, що у нього неспокійно на серці, що той переживає потаємне горе? Чи вміє підліток прочитати в людських очах горе, відчай? Я вчив хлопців і дівчат прислухатися до слів старших, читати в їх очах думки і почуття, приймати близько до серця все, що хвилює, бентежить” [2: 402].

Тому людина, як суб'єкт емоційної культури, взаємодіє, пізнає навколишній світ, розвиває і поглиблює свої відносини з ним. У комунікативній діяльності відбувається також самопізнання і самореалізація особистості, розвиток її духовності.

Розвиток комунікативних якостей учасників дитячих хореографічних колективів ми роздивляємося з двох позицій: розвиток комунікативних здібностей і розвиток особистісних якостей, які дають можливість більш глибоко відобразити сутність хореографічного мистецтва.

Комунікативні здібності особистості проявляються за рахунок реалізації у індивіда трьох напрямків спілкування: комунікативної – засоби передачі інформації (мови письмової та усної, жестах; міміці та ін.); інтерактивної – спосіб та прийоми психологічного впливу і

активної взаємодії в спільній діяльності; перцептивній – у міжособистіснім сприйнятті, оцінювання і взаємопорозуміння людей.

Задля виникнення та становлення комунікативних якостей учнів необхідні певні педагогічні умови, які будуть сприяти формуванню та вдосконаленню цих якостей. Однією із складових цього процесу є створення мовного простору учнів, визначення педагогічних вимог до мовної культури учнів.

Зрозуміло, що мовлення вчителя є показником його педагогічної культури, засобом самовираження і самоствердження його особистості. “Це інструмент професійної діяльності педагога, за допомогою якого можна розв’язати різні педагогічні завдання ...” [1: 58].

Так, одним із таких завдань і є навчити учнів у повній мірі користуватись професійною лексикою, чітко та повно вибудовувати відповіді.

Проблема вербального спілкування є особливо важливою в хореографічних колективах. На жаль, професійна специфіка мистецтва хореографії не дає можливості педагогу протягом уроку поспілкуватись з кожним учнем особисто і надати йому можливість вимовити свою думку чи побажання з приводу якої-небудь ситуації. Але необхідність педагогічного втручання в процес формування мовленнєво-професійного запасу учня вочевидь.

У методиці викладання хореографії акцентується практичний метод засвоєння матеріалу, тоді як мовленнєвий метод взаємодії з учасниками хореографічних колективів менш поширений. Ми вважаємо, що при виконанні тієї чи іншої комбінації опора тільки на м’язову, іноді емоційну пам’ять, не забезпечує свідомо правильного виконання рухів і як результат знижує виконавську майстерність, не сприяє, в цілому, розвитку емоційної культури.

Для того, щоб запобігти подібні процеси під час проведення практичних занять, учень повинен формувати лексичний запас, який базується на французькій мові. Розуміння змісту назв певних рухів та вправ надасть можливість учням більш виразно, образно та методично виконувати завдання.

Словарна робота, тобто вивчення франкомовних термінів, – це не просто запом’ятовування, а й вибудовування асоціативного ряду, який спирається на прямий переклад назви руху, чи містить пряму вказівку дій необхідних для виконання певного руху.

Так, наприклад, “pas de chat” – в перекладі з французької мови означає “котячий крок”. Сам рух в деякій мірі, тільки образно, передає пластику та характер кішки. Але для запам’ятовування і виразного виконання, знання змісту назви руху дуже допоможуть у подальшому засвоєнні матеріалу.

Другим прикладом так званої дієвої характеристики рухів можна назвати “rond de jamb par terre”, що означає “коло ногою по підлозі”. До цього можна віднести ще й такі рухи:

Jete – кидок;

En l’air – у повітрі;

Grand – великий;

Frappe – бити.

Асоціативна характеристика:

Fondu – таючий;

Fouette – сікти;

Pas foilli – відсікати, пересікати;

Balancoire – гойдалка.

Вербальна комунікація – це умова усвідомленості хореографічної дії. Якщо учень розуміє поставлені завдання, адекватно коментує свої дії під час виконання рухів, враховує змістовне навантаження вправи, тоді з’являється і усвідомленість у виконанні всієї композиції. А якщо виконання відбувається на рівні почуттів та репродукції, то сама по собі комбінація залишається без особистісного відношення до виконаного.

Одним із методів формування вербальної комунікації в учнів хореографічних колективів може бути включення вербальних елементів у концертні номери: вірші, пісенні

фрагменти і т.і. Наприклад, у хореографічній замальовці “Господиня гарна” танцювальна композиція вибудовується за рахунок переплясу та переспіву дівчат та хлопців, які спілкуються не тільки танцювальною лексикою, а й через пісенні рядки.

Дівчата: “Казав мені милий, щоб зварила борщик.

А я не зварила, бо не митий горщик”.

Хлопці: “Мене мати породила,

Два городи поділила.

Гуляю я! Гей! Гуляю я!”

Психологічна функція мовлення на уроці тісно пов’язана з функцією комунікативною і створює “умови для забезпечення психологічної свободи, вияву індивідуальної своєрідності” [1: 62].

Забезпечення розвитку особистісних якостей учасників хореографічних колективів надає можливість впливати на рівень емоційної культури, що, в свою чергу, виявляється в емоційно-чуттєвому прояві задуму хореографічного твору.

Ми вважаємо, що спрямованість взаємодії педагога з учнями на розвиток емпатичних стосунків учасників колективу є важливою умовою розвитку комунікативних якостей. Щоб легко вступити в контакт потрібно відчувати іншу людину, усвідомлювати результати своїх дій у спілкуванні, тобто мати здатність сприймати і розуміти іншого.

“Емпатія – співпереживання, розуміння будь-якого почуття – гніву, печалі, радості, що його переживає інша людина, і відповідний вплив свого розуміння цього почуття” [1].

У колективі між учнями це може виникнути тільки в разі єдності вимог учителя та обов’язковості їх виконання для всіх учнів однаково. Відповідальність та дисциплінованість з обох боків як педагогічної, так і учнівської. “Вживлення” в почуття іншої людини забезпечить суб’єкт-суб’єктні стосунки у взаємодії, надасть можливість прагнути до позитивних результатів у творчій діяльності.

У хореографічному колективі забезпечення емпатичних стосунків між учасниками колективу та викладачем може розвинути до розуміння та вирішення суто професійних завдань. Це і виразне втілення образу персонажу, переживання за розвитком драматичних подій танцювальної композиції та вміння щиро проявляти свої почуття на сценічному майданчику.

Необхідним чинником у формуванні емпатичних стосунків у хореографічному колективі можуть бути всі виховні заходи – це і дні іменинників, посвята в хореографи, вшанування випускників, проведення ювілейних свят та інше.

Виходячи з вищесказаного, ми доходимо до таких висновків: організація цілеспрямованої діяльності щодо розвитку комунікативних якостей учасників хореографічних колективів передбачає усвідомлення специфіки хореографічного мистецтва як спілкування виконавця з глядачем. Оптимальним шляхом розвитку комунікативних якостей є засоби спрямовані на розвиток особистісних якостей дітей, які є складовою емоційної культури особистості, а також формування комунікативних здібностей за рахунок реалізації професійного спілкування.

Розвиток розглянутої проблематики потребує розробки відповідних методичних рекомендацій керівникам хореографічних колективів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Педагогічна майстерність: Підручник / За ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2004. – 422 с.
2. Сухомлинский В. А. Избранные произведения: В 5-ти т. / Редкол.: А.Г. Дзеве́рин (пред.) и др. – К.: Рад школа, 1979. – Т. 3. 1980. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну. – 719 с.